

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 6. Utrùm actus externus fidei sit necessarius ad salutem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

Nota, tria tantum requiri, ad credendum mysterium Trinitatis (idem dic de quolibet alio mysterio) nempe ut intellectus possit apprehendere terminos, & eorum significationem; judicare sicut oportet de credibilitate revelationis; & propter illam assentiri firmissimè. At primum solis naturæ viribus potest quilibet homo, quantumlibet rudis & ingenio tardus; secundum verò & tertium cum auxilio gratiæ, quæ rudibus non deest, cum mysterium Trinitatis eis propter auctoritatem Dei revelantis credendum proponitur.

At inquires, Fides explicita Trinitatis seculo miraculo planè extraordinario, impossibilis est surdis & mutis à nativitate, item educatis inter barbaros, vel in solitudine, ubi nihil unquam auditum est de mysterio Trinitatis, sicut nec de mysterio Incarnationis.

R. 1. de educatis inter barbaros vel in solitudine, ubi nihil unquam auditum est de mysterio Trinitatis, quòd si rectè uterentur gratiis, quas pro loco & tempore accipiunt, Deus procuraret illi prædicationem Evangelii, vel illos per se aut Angelos instrueret. Præterea, fides explicita Dei ut auctoris gratiæ & gloriæ, non minus est impossibile adultis educatis inter barbaros, vel in solitudine, ubi nihil unquam auditum est de Deo ut largitore gratiæ & gloriæ: nec tamen inde colligi potest fidem explicitam Dei ut auctoris gratiæ & gloriæ non esse medium simpliciter necessarium ad salutem quorumcumque adultorum existentium in statu peccati mortalis; cum Apostolus generaliter dicat de omnibus hominibus: *Oportet accedentem ad Deum credere, quia est, & inquirentibus se remunerator sit.*

R. 2. de peccatoribus surdis & mutis à nativitate, quòd non possint justificari sine fide explicita Dei ut largitoris gratiæ & gloriæ. Unde vel salus est illis impossibilis, vel possunt cum speciali Spiritus Sancti assistentia habere fidem illam. At si possunt cum speciali Spiritus Sancti assistentia, & sine miraculo extraordinario, habere fidem explicatam Dei ut largitoris gratiæ & gloriæ; quidni pariter possent habere, & re ipsa habebunt nisi ipsimet libere obstit, fidem explicitam Dei ut unius in essentia & trini in personis, Deo hominibus illos per signa vel picturas instrumentibus cooperante, & interius illustrante & per se ipsum, vel Angelum, quòd instructioni deest, supplem?

Porrò non est hic prætermittendum, quod fatentur adversarii, videlicet sententiam nostram esse in praxi tenendam, & teneri non solum pastores suos subditos de mysterio Trinitatis & Incarnationis diligenter instruere, sed etiam confessarios suos penitentes, quos advertunt esse valde rudes, & rerum fidei ignaros.

Quæres, utrum etiam fides explicita aliorum articulorum, qui in Symbolo continentur, sit necessaria necessitate mediæ ad salutem adultorum peccatorum?

R. hanc fidem non in re, sed in voto esse medium necessarium ad salutem adulti peccatoris. Nam nullus, adultus justificari potest sine proposito servandi præcepta. Atqui præceptum est, ut credantur explicitè omnes articuli Symboli. Ergo, nullus adultus justificari potest sine proposito credendi explicitè omnes articulos symboli, & consequenter propositum seu votum fidei explicitæ omnium articulorum Symboli, est medium necessarium ad justificationem, ac proinde ad salutem hominis adulti existentis in peccato mortali.

Addo, necessariam quoque esse necessitate mediæ ad justificationem & salutem adulti peccatoris fidem implicitam omnium omnino, aliarum veritatum à Deo revelatarum: nam, ut definit Trident. sess. 6. cap. 6. actus quo explicitè credimus vera esse ea, quæ à Deo revelata sunt, necessarius est necessitate mediæ ad justificationem adulti. Atqui talis actus est fides implicita omnium omnino veritatum, quæ divinitus revelatæ sunt. Ergo, &c.

Simonnet Theol. Tom. II.

ARTICULUS V.

Utrum actus fidei divine sit etiam necessarius necessitate præcepti.

RESPONSIO.

Necessarius est necessitate præcepti.

Prob. Nam 1. Marci cap. ult. dicitur: *Qui non crediderit condemnabitur.* Quibus verbis exprimitur saltem necessitas præcepti. Et 1. Joan. cap. 3. *Hoc est mandatum ejus, ut credamus in nomine Filii ejus.*

At inquires, Non potest dici, per quem actum innoteat præceptum illud. *R.* neg. & dico innoteare per iudicium, quod præcedit fidem divinam. Itaque facta sufficienti propositione revelationis & præcepti de credendo, intellectus non solum cognoscit id, quòd ad credendum proponitur, esse credibile, sed etiam iudicat esse credendum. Quod iudicium supernaturale est, nec tamen est fides divina, sed actus præcedens voluntatem credendi, & ipsam fidem divinam.

At inquires, Intellectus per actum illum vel iudicat esse credendum fide supernaturali, vel non iudicat. *R.* iudicare credendum esse assensu super omnia firmo præcisè propter summam auctoritatem Dei loquentis. Quod cum superet vires naturæ, consequens est illum iudicare credendum esse fide supernaturali. In quo nullum est inconveniens.

Quæres 1. quoruplex sit præceptum fidei divinæ? *R.* duplex esse, unum affirmativum, & alterum, negativum. Affirmativum est illud, quod obligat nos ad credenda mysteria fidei; negativum verò, quòd nos obligat ad non dissentendum illis, neque de illorum veritate dubitandum. Item affirmativum non obligat nos, ut credamus explicitè omnes & singulas veritates à Deo revelatas, neque ut credamus quodlibet tempore: obligat enim solum ad credendum explicitè certas quasdam veritates, & certo quodam tempore. Negativum verò complectitur omnes veritates revelatas & omne tempus: semper enim illicitum est dissentire veritati, sufficienter proposita ut à Deo revelatæ, quæcumque sit illa veritas.

Quæres 2. ad quid præceptum affirmativum fidei nunc obliget? *R.* obligare ad credendum explicitè omnia mysteria in Symbolo contenta. Ita satis apertè sentit S. Thomas q. 2. a. 5. in O. & *prob. 1.* Auctoritate S. Augustini serm. 135. de tempore, ubi sic ait: *Symbolum est regula fidei nostra brevis & grandis, brevis numerus verborum, grandis pondere sententiarum.* Quis autem negabit quemlibet Christianum graviter obligari ad tenendam explicitè ejusmodi regulam fidei suæ? 2. Quia in primitiva Ecclesia non baptizabantur adulti, nisi prius didicissent, & memoriter recitassent Symbolum Apostolorum, ut patet ex can. 46. Concilii Laodiceni: *Baptizandos oportet fidei Symbolum discere, & quinta feria ultima septimana, vel episcopo vel presbyteris reddere.*

Quæres 3. utrum Christianus obligetur tantum ad credenda explicitè ea, quæ continentur in Symbolo? *R.* ad ea tantum teneri ex præcepto fidei divinæ. Sed præterea teneri ad credenda ea quæ pertinent ad Baptismum, Eucharistiam, sacramentum Pœnitentiæ, Decalogi, &c. quæ obligatio non oritur ex præcepto fidei, sed ex præcepto religionis, iustitiæ, & aliarum virtutum.

ARTICULUS VI.

Utrum actus externus fidei sit necessarius ad salutem.

Nota 1. Actus externus fidei, verus scilicet (nam de vero agitur, non de falso) est externa confessio, qua quis profitetur exterius actum internum fidei, quo assentitur rebus à Deo revelatis, juxta illud Apostoli Rom. cap. 10. *Corde creditur ad justitiam; ore autem fit confessio ad salutem.* Unde actus fidei externus refertur ad duo, videlicet ad actum

M 3 in.

internum fidei, cuius est signum, & ad veritatem revelatam, tanquam ad objectum actus interni, quocumque unum quid moraliter efficit, sicut locutio externa cum interna.

Nota 2. Confessio externa fidei fieri potest ex diversis motivis. 1. scilicet ad placendum Deo. 2. Ad beatitudinem eternam consequendam. 3. Ad colendum Deum, & proestandam ejus excellentiam. 4. Ad obediendum Deo ita imperanti. 5. Ad confirmandum proximum in fide. 6. Ad verum dicendum. 7. denique propter auctoritatem Dei loquentis creditur, quia nimirum digna est, ut ei non solum interno assensu, sed etiam externa locutione adheramus, quantum possumus. Quando enim Deus nobis loquitur creditur, meretur non solum ut interius judicemus verum esse id quod dicit, sed etiam ut illud profiteamur exterius.

Primo modo pertinet ad charitatem, secundo ad spem, tertio ad religionem, quarto ad obedientiam, quinto ad charitatem proximi, sexto ad veritatem, septimo denique ad virtutem fidei: nam generatim actus externi pertinent ad eas virtutes, ex quarum motivo exercentur. Sed confessio fidei hoc ultimo modo exercetur ex motivo proprio virtutis fidei: eadem enim honestate, qua interius honestum est assentiri rebus à revelatis propter auctoritatem divinam, honestum etiam est exterius profiteri se assentiri rebus à Deo revelatis propter auctoritatem divinam: nam assentiri auctoritati divinæ, quia digna est, & assensum ei datum exterius profiteri, quia pariter digna est, est una & eadem honestas.

Sicut ergo actus externus & internus temperantiæ v.g. pertinent ad eandem virtutem temperantiæ, quia fiunt ex eadem honestate, ita pariter actus internus fidei & ejus externa confessio pertinent ad eandem virtutem fidei, quando externa confessio fidei fit propter auctoritatem Dei loquentis, quia digna est; tunc enim actus externus & internus fidei sunt propter eandem honestatem.

RESPONSIO.

Externa confessio fidei necessaria est necessitate præcepti, quo jubemur profiteri fidem nostram suo tempore.

Prob. 1. Ex Scriptura. Nam Rom. cap. 10. dicitur: *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Ergo externa confessio fidei necessaria est ad salutem; non necessitate mediæ, ergo necessitate præcepti. Ergo, &c. 2. Ex S. Augustino lib. de Fide & Symbolo, cap. 1. *Fides, inquit, officium à nobis exigit & cordis & lingue.* 3. Ex innumerationum Martyrum exemplo, & ulu perpetuo, ac unanimi sensu Ecclesiæ.

Hoc autem præceptum exterius fidem profitendi, cum sit affirmativum, non obligat pro omni tempore, sed solum pro aliquo, quando scilicet externa fidei confessio necessaria est ad honorem Dei, vel ad utilitatem proximi. At cum ex tali professione nulla expectetur utilitas, sed tantum turbatio infidelium, tunc non obligat, ut docet S. Thomas, quæst. 3. a. 2. ad 3. ubi etiam dicit quod si utilitas fidei aliqua speretur, aut necessitas adsit, contempta perturbatione infidelium, debet homo publice fidem confiteri.

Quæres 1. utrum aliquando liceat negare fidem, præsertim ad vitandam mortem?

R. nunquam licere, ut *prob. 1.* ex Scriptura; nam ipse Christus ait Matth. cap. 10. *Qui me negaverit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in caelis est.* Quæ verba generaliter & absque restrictione dicta, intelligenda sunt pro quolibet casu, & periculo mortis, ut intelliguntur à Patribus, & ab Ecclesia, quæ gravibus pœnis olim subiciebat eos, qui in tyrannorum persecutionibus fidem Christi negabant, etiam ad vitanda gravissima tormenta, & mortem accerbissimam.

2. Ratione: quia qui exterius negat fidem, quam interius proficitur, mentitur in re gravi; quod est

graviter illicitum. Item gravem injuriam facit Christo, quem erubescit. Unde contra ejusmodi Christus ait Luc. c. 9. *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.*

Accedit auctoritas S. Augustini, tract. 62. in Joan. *Quanta vita est, inquit, confiteri Christum, tanta mors est negare Christum.* Hinc Catholicus, interrogatus num sit Christianus, peccaret graviter, 1. negando se esse Christianum, quia negaret se credere in Christum, & ita negaret Christi fidem. 2. Respondendo se esse Turcam, vel Judæum, aut Gentilem, quia hoc ipso negaret se esse Christianum. 3. Respondendo se non esse Papistam, Romanensem, Pontificium, quia hoc ipso negaret se esse Catholicum. Quod est veram Christi fidem negare. At Sacerdos vel Religiosus, interrogatus num sit sacerdos vel religiosus, peccaret quidem respondendo se non esse, quia mentiretur; at non negaret fidem, quia non negaret se esse Catholicum vel Christianum.

Quæres 2. utrum aliquando liceat tacere vel dissimulare fidem?

R. eum, qui ab infidelibus intuitu fidei & religionis interrogatur, num sit Christianus vel Catholicus, si à persona publica interrogatur, non posse tacere fidem, aut ambigere respondere, sed teneri ad apertè confitendum se esse Christianum vel Catholicum, etiam cum eminenti periculo vitæ.

Prob. Nam 1. qui in casu proposito taceret, vel quocumque modo fidem dissimularet, censeretur erubescere Christum. 2. Christianus tunc maximè teneretur apertè profiteri fidem suam, quando id postulat honor Dei. At honor Dei hoc postulat in casu proposito, quia in casu proposito hoc postulat honor fidei christianæ, qui conjunctus cum honore Dei, auctoritatis fidei christianæ.

Quod autem in casu proposito hoc postulet honor fidei christianæ, patet ex eo quod si Christianus, à persona publica interrogatus de sua religione, apertè profiteatur se esse Christianum, significet se magni facere fidem christianam, & pro ea quodlibet periculum subire paratum esse; quod fidei christianæ maximè honorificum est, è contra verò si neget, vel dissimulet se esse Christianum, significat se parvi facere fidem christianam, quod fidei christianæ indecorum est.

3. denique Princeps etiam infidelis jus habet in ditione sua interrogandi quemlibet de sua fide & religione, & consequenter Christianus ab eo interrogatus de sua fide & religione, teneretur ei respondere sine mendacio & ambiguitate.

Quod si à persona privata interrogaretur, per se loquendo, posset tacere, aut interrogationem eludere, dicendo, v.g. *Quid ad te? Quid me interrogas?* Dixi, per se loquendo, quia fieri potest ut Christianus etiam à persona privata de sua fide & religione interrogatus, teneatur apertè confiteri suam fidem & religionem, puta si alii Christiani præsentem, ejus silentio vel dissimulatione scandalizarentur, vel offenderentur, aut si præsentem hæretici vel infideles, erga religionem christianam bene affecti, eam contemnere inciperent propter ejus silentium, vel dissimulationem.

Quæres 3. utrum Christianus tempore persecutionis possit fugere, vel se occultare, ne cogatur confiteri fidem suam, & confitendo sese mortis periculo exponere.

R. posse, ut *prob. 1.* Ex verbis Christi, Matth. cap. 10. *Cum autem persequerentur vos in civitate ista, fugite in aliam.* 2. Exemplo Apostoli Pauli, qui per murum civitatis in sporta dimissus est, ut fugeret. 3. Exemplo multorum Sanctorum, ut Cypriani & Athanasii, qui ab Ecclesia non reprehenduntur, quod tempore persecutionis fugerint, &c. Hæc tamen fuga in pastore, vel episcopo illicita esset; si verb. grat. fuga ejus esset occasio cur fides nostra contemneretur, vel præsentia ejus necessaria esset ad confirmandos subditos ejus in fide: tunc enim ratione officii obligaretur ad manendum cum suis subditis tempore persecutionis, etiam cum periculo vitæ.

Que-

Quæres 4. utrum Christiano liceat per simulationem adorare idola, vel thus illis adolere?

R. non licere, ut prob. 1. Ex Apostolo 2. Cor. cap. 6. ubi sic ait. *Nolite jugum ducere cum infidelibus: quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate?* Quibus verbis prohibetur omnis communicatio cum infidelibus, quæ infidelibus. Sed qui etiam per simulationem idola adorant, aut eis thus adolet, communicant cum infidelibus qua infidelibus. 2. Ex innumeris Martyribus, qui gravissima tormenta & mortem acerbissimam pati maluerunt, quam etiam per simulationem idola adorare, quia hoc esse graviter illicitum senserunt. 3. Ex consuetudine primitivæ Ecclesiæ, in qua fideles tanto studio vitabant ritus externos Gentilium, & quæ tam severe animadvertebantur eos, qui etiam per simulationem tantum idola adorassent. 4. Ratione: quia qui per simulationem adorant idola, facto ostendit se esse idolatram, & negat se esse Christianum. Quod utrumque graviter malum est.

Dices. Naaman Syrus per simulationem adorando in templo Remmon cum Rege suo, non peccabat ut aperte colligitur ex lib. 4. Regum, cap. 5. R. Naaman Syrus post conversionem suam à gentilitismo, nequidem per simulationem idola adorasse. Pro quo nota. Mos erat Regibus Syriæ, ut sive in foro, sive in templo, humero alterius inniterentur. Unde famulus, cujus humero innitebantur, tenebatur ex officio hoc illis præstare obsequium, ubicumque essent, sive in foro, sive in templo, ac proinde stare, vel ambulare, vel genuflectere, si rex staret, vel ambularet, vel genuflecteret.

Itaque cum Naaman Syrus esset ille, cujus humero innitebatur Rex, quando prodibat in publicum, vel adibat templum Remmon, & hoc ex officio præstare obsequium Regi suo, ex officio tenebatur stare, vel ambulare, vel genuflectere, cum Rex stabat, vel ambularet, vel genuflecteret, ubicumque, sive in foro, sive in templo staret, vel ambularet, vel genuflecteret. Rege igitur in templo Remmon genuflectente, genuflectebat Naaman, sed magno cum discrimine: Rex enim genuflectebat ante idolum, ut illud adoraret, Naaman verò ut debitum obsequium Regi præstaret. Unde genuflexio Regis fiebat intuitu religionis, & genuflexio Naaman intuitu obsequii civilis; proindeque genuflexio Regis erat actus religionis, & genuflexio Naaman obsequium civile, debitum Regi, & licite præstitum, quia & ipsi Regi & aliis adstantibus satis notum erat Naaman non genuflectere, nisi obsequii civilis causa, & ad fungendum officio suo præsertim si publicum erat illum jam Deum Judæorum colere. Unde Rex genuflectendo peccabat, Naaman verò non.

At inquit. Jehu lib. 4. Reg. cap. 10. non peccavit simulando se velle sacrificare idolo Baal, ut omnes ejus Sacerdotes occideret: nam ob factum laudatur à Deo. R. Jehu peccasse simulando se velle sacrificare idolo Baal, neque ob hanc simulationem laudatum fuisse à Deo, sed quoddam Achab develisset.

Quæres ultim. utrum licitum sit uti vestibus infidelium.

R. illicitum esse uti vestibus infidelium, specialiter destinatis ad professionem vel exercitium falsæ religionis: nam qui uteretur, falsam religionem facto profiteretur, & ita facto fidem suam negaret. Propter eandem rationem videtur nullo modo licitum esse, etiam ad vitandam mortem uti veste infidelibus propria eorumque ab aliis sectis distinctiva, qualis est v. g. thobalia Turcica: nam qui gestat vestem propriam alicujus sectæ, & illius ab omnia alia secta distinctivam, videtur facto profiteri se ad sectam illam pertinere: sic v. g. qui in Turcarum ditione gestat thobaliam Turcicam, videtur facto profiteri se esse Turcam, & consequenter videtur profiteri se esse infidelem, quoddam est illicitum.

Multi tamen sunt in opposita sententia, quam judicant esse probabiliorē, & docent Christianum in terris infidelium degentem, ex gravi causa, put

Simonet Theol. Tom. II.

tà ad servandam vitam, posse assumere vestem infidelium propriam, & eorum distinctivam ab aliis sectis, purè gestare thobaliam Turcicam in Turcia, modo non intendat simulare se esse infidelem, sed solum religionem suam occultare, eo tempore, & loco, quo non tenetur eam profiteri; quia, inquit, non mentitur; & vestis illa, qua utitur; non est per se propriè, & directè signum potestativum falsæ religionis.

DISPUTATIO V.

De habitu Fidei, & ejus subiecto.

ARTICULUS I.

Utrum detur habitus fidei.

RESPONSIO I.

Datur fidei habitus naturalis & acquisitus. *Prob.* experientia: nam fideles crebrè & intensè exercentes actus fidei divinæ, magnam credendi facilitatem acquirunt. Atqui per habitum fidei naturalem & acquisitum intelligimus hanc facilitatem. Ergo, &c. Ratio à priori est, quia potentia naturalis acquirit habitus se exercendo. Atqui potentia naturalis tam exercet se per actus supernaturales, quales sunt actus fidei divinæ, quam per actus naturales; tam enim impendit se actibus supernaturalibus quam naturalibus. Ergo, &c.

Dices. Habitus naturalis non potest inclinare potentiam naturalem ad actus supernaturales. Ergo implicat fidei habitus naturalis & acquisitus. R. non posse, si potentia naturalis non elevetur per principium supernaturale; at posse, si elevatur: nam potentia naturalis elevata facilius exercet actus supernaturales cum habitu naturali, quam sine illo. *Nota.* Cum potentia naturalis elevatur, elevatur etiam habitus naturalis & acquisitus, quem habet. Unde sicut potentia naturalis elevata potest producere actus supernaturales, ita habitus naturalis elevatus potest inclinare ad actus supernaturales.

RESPONSIO II.

Datur etiam in intellectu habitus fidei per se infusus & supernaturalis.

Prob. Ex Conc. Trident. sess. 6. ubi postquam cap. 6. inter dispositiones ad justificationem prærequiritas recensuit actum fidei divinæ, sic exorditur caput 7. *Hanc dispositionem justificationem ipsa consequitur, quæ est sanctificatio & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum.* Quid autem per hæc dona intelligat, exponitur inferius eodem capite his verbis: *In ipsa justificatione cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo, fidem, spem & charitatem.* Quæ verba intelligi non possunt, nisi de fide, spe, & charitate habituali.

Ratio autem est, quia conveniens est intellectum compleri per principium intrinsecum & permanens, ut sic sit intrinsecè & permanenter habilis ad eliciendos actus fidei divinæ, & ita connaturalius actus illos eliciat. Dixi, connaturalius, quia intellectus potest elicere actus fidei divinæ sine habitu infuso & supernaturali, cum solo concursu extraordinario, sicut primus saltem actus fidei divinæ elicitur ab homine, qui ad fidem convertitur.

RESPONSIO III.

Præter habitum illum intellectualem, per se infusum & supernaturalem, quo intellectus immediatè & intrinsecè completur ad eliciendum actum fidei divinæ, datur etiam in voluntate habitus per se infusus & supernaturalis, ad eliciendum actum pie credulitatis, seu imperii, quo intellectus à voluntate efficaciter applicatur ad actum fidei.

M 4 *Prob.*